Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lisäselvitys
18.3.2021

Maahanmuutto-osasto
Lainsäädäntöneuvos Jorma Kantola

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys (HE 247/2020 vp) eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain eräiden säännösten sekä oikeusapulain 17 a §:n kumoamisesta

Lakivaliokunta on 12.3.2021 pidetyn asiantuntijakuulemisen pohjalta esittänyt sisäministeriölle seuraavat kysymykset:

- kuinka usein kielteisestä päätöksestä valitetaan?
- mikä vaikutus olisi avustajan lisäämisellä jo turvapaikkapuhutteluun?
- ministeriön arvio migrin turvapaikkapuhuttelun henkilökunnan osaamisen kehittymisestä koulutuksen avulla vuoden 2015 jälkeen?
- muuta mitä kokee jääneen lausumatta aiemmin kirjallisesti?

Kuinka usein kielteisestä päätöksestä valitetaan?

Sisäministeriön käsityksen mukaan, kun päätös on kansainvälisen suojelun ja muun oleskeluluvan osalta kielteinen ja asiaan liittyy päätös poistaa henkilö maasta, valitetaan päätöksestä käytännössä aina varsinkin, jos hakijalla on oikeudellinen avustaja.

Esimerkkitilanteita, joissa päätöksestä ei välttämättä valiteta:

- Päätös on kielteinen turvapaikan osalta, mutta henkilölle myönnetään toissijainen suojeluasema
- Päätös on kansainvälisen suojelun osalta kielteinen, mutta henkilölle myönnetään oleskelulupa muulla perusteella (esim. ulkomaalaislain 52 §)
- Henkilö on kadonnut tai muuten poistunut maasta
- Sekin lienee mahdollista, että hakija jättää valittamatta päätöksestä, jos hän kokee täyttävänsä jonkin muun oleskeluluvan edellytykset (saanut esim. työpaikan kielteisen päätöksen jälkeen)

SM:llä ei ole tietoa valitusten määrästä. Absoluuttiset luvut voinee saada oikeusministeriöstä. SM on sopinut Migrin kanssa, että Migri pyrkii hankkimaan myös tilastotietoa asiasta ja toimittaa ne valiokunnalle.

Mikä vaikutus olisi avustajan lisäämisellä jo turvapaikkapuhutteluun?

Sisäministeriöllä ei ole erityistä lisättävää hallituksen esityksessä selostettuun ja aiemmin lausuttuun. Turvapaikkamenettelyssä on keskeistä, että asia saadaan selvitetyksi ja asiakkaan oikeusturvasta huolehditaan, mutta asiat on myös saatava käsiteltyä sujuvasti. Asian läpikäynti ennen puhuttelua oikeudellisen avustajan kanssa ja valmistautuminen puhutteluun edesauttaa puhuttelun sujuvuutta ja vähentää lisäselvitysten tarvetta. Tämä on julkisin varoin mahdollista jo nykyisin. Oikeudellisen avustajan läsnäolo puhuttelussa parantaa usein hakemusten kannalta olennaisten seikkojen esiin tuomista ja edesauttaa näin ratkaisun

tekemistä. Jos päätöksestä pitää valittaa, avustaja säästää perehtymiseen kuluvaa aikaa, jos hän on ollut mukana puhuttelussa. Tämä on eduksi kokonaisprosessin läpiviennille.

Ministeriön arvio Migrin turvapaikkapuhuttelun henkilökunnan osaamisen kehittymisestä koulutuksen avulla vuoden 2015 jälkeen

Sisäministeriöllä ei ole keinoja arvioida puhutteluhenkilöstön osaamisen kehittymistä muuta kuin välillisesti. Tulosohjaus ja laillisuusvalvonta ovat keinoja vaikuttaa Migrin toimintaan.

Viraston koko henkilöstön osaamisen kehittäminen on ollut eri muodossaan tulostavoitteena Migrille viime vuosina. Erityisesti viime vuonna osaamisen kehittämiseen tehtyjä toimenpiteitä on raportoitu laajasti.

Henkilöstön vaihtuvuus ja työsuhteiden määräaikaisuus on koettu haasteeksi. Tällä hetkellä noin vajaa 30% viraston työntekijöistä on määräaikaisia. Erityisesti turvapaikka-asioissa päätöksenteon resursseissa on ollut suurta vaihtuvuutta mikä heijastuu suoraan osaamiseen ja koulutustarpeisiin.

Henkilöstön kehittäminen yhdistettynä henkilöstön vaihtuvuuteen vaikuttaa osaltaan käsittelyaikojen pidentymiseen, johon on kiinnitetty erityistä huomiota laillisuusvalvonnassa viime vuosina. Henkilöstön osaaminen vaikuttaa myös päätösten laatuun, ja turvapaikkaprosessin kehittäminen on ollut kantava teema viime vuosina. Turvapaikkapuhuttelut eivät varsinaisesti ole olleet laillisuusvalvontatarkastusten kohteena, mutta asiaa on voitu seurata vuosittaisista laillisuusvalvontakertomuksista.

Migrille tulosohjauksessa asetettu tavoite laintulkinta- ja menettelytapavirheille on 3 % ja Migrin viime vuotta koskevan laillisuusvalvontakertomuksen mukaan tämä alittui viime vuonna kaikissa asiaryhmissä.

Muuta

Onko voimassa vielä laki, jolla hallinto-oikeuden täytäntöönpanokelpoisen päätöksen jälkeen maastapoistaminen on mahdollista KHO:n käsittelystä huolimatta, ellei KHO nimenomaan määrää toisin. Toimitaanko näin käytännössä ja kuinka usein KHO antaa kiellon toimia?

Ulkomaalaislaissa on voimassa säännös käännyttämispäätöksen täytäntöönpanosta tilanteessa, jossa valituslupaa haetaan KHO:lta. Ulkomaalaislain 201 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos ulkomaalainen on hakenut oleskelulupaa kansainvälisen suojelun perusteella, päätöstä käännyttämisestä, johon saa hakea muutosta valittamalla, ei saa panna täytäntöön ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu, ellei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä. Jos asiassa tarvitaan valituslupa korkeimmalta hallinto-oikeudelta, valitus ei estä täytäntöönpanoa, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.”

Käännyttämisen täytäntöönpano kuuluu poliisille. Poliisi varmistaa KHO:sta ennen täytäntöönpanoa mahdollisen täytäntöönpanokiellon eli varmistaa, ettei estettä täytäntöönpanolle ole. Menettelystä on sovittu KHO:n kanssa ja nämä kyselyt tehdään KHO:lle pääsääntöisesti 2-3 viikkoa ennen palauttamisajankohtaa. Poliisihallituksella on myös täsmällinen ohjeistus asiasta.

Sisäministeriöllä ei ole tilastotietoja, kuinka usein ja kuinka paljon KHO käytännössä antaa täytäntöönpanokieltoja.